

consolator manans de consolatore, Deus de Deo Spiritus veritatis procedens. Denique, ne quis illum à Patris & Filii voluntate, & societate discerneret, scriptum est. [a Non enim à semetipso loquitur: sed sicut audit, loquitur.] Cui etiam simile de seipso Salvator ait,

a Ioann. 16.

[a Sicut audio, & iudico.] & alibi: [Non à patre Filius facere quidquam, nisi quod viderit Patrem facientem.]

b [Salvator.] In originali hac antecedit: De hinc in consequentibus de Spiritu veritatis, qui à Patre mittatur, & sit paracletus, Salvator, &c.

a Ioann. 5. b Ibid.

F I N I S.

Immortali Deo immortales gratias.

CANONES POENITENTIALES, QVORVM NOTITIA VIRIS ECCLESIASTICIS EST VALDE NECESSARIA.

Sunt enim quedam regulæ directivæ ad poenitentias delinquentibus imponendas.

Considerandum est de canonibus poenitentialibus. Ad quorum intelligentiam prænoscendum est, quod sicut est in scientiis practiciis, quæ versantur circa opera, quod sermo in universali est incertus & dubius: sed cum applicatur ad singularia, incipit quodammodo habere certitudinem, ut qui non considerat circumstantias particulares, potius deviet, quam se restituet, ut patet in medicina, & scientia morali. Sic est intelligendum in proposito, quod canones instruunt in generali, quomodo est poenitentia imponenda: sed descensum ad singularia Presbyteris differetis relinquunt, qui considerant circumstantias personarum, attendentes ad canones sicut ad regulas directivas: quia si contra canones imponant, non recte imponunt. Nulli ergo Presbytero licet facere aliquid, quod possit Patrum regulis obviare, *distin. 38. Nulli.* In canonibus autem maxime determinatur poenitentia quoad tempus: & magis quam quoad modum: quia illa determinatio est certior & communior: hæc Bonaventura. Ut ergo scias, qualiter debeat procedere arbitrium Presbyteri, nota regulariter, sicut dictum est supra, septennis est pro peccato mortali poenitentia imponenda, & hoc non tantum propter temporis diuturnitatem: sed magis propter significationem. In veteri enim lege Maria soror Moysi lepra percussa, separata fuit extra castra septem diebus, *Num. 12.* Maria significat poenitentem. Interpretatur enim amarum mare. Hæc poenituit septem diebus, sed nunc poenitet septem annis, quod significatum est *Ezech. 4.* Diem pro anno dedi tibi.

¶ Si quærat quare poenitentia sit aggravata, cum lex nova sit lex misericordie? Respons. quod hic est major ingratitudo propter maiorem gratiam, & maior contemptus propter maiorem dignitatem novæ legis, in qua Christi sanguis est effusus, & gravius peccatum propter statum peccantis, qui debet esse perfectior. Et ulterius satisfactio in lege nova debet esse perfecta, ut in pristi-

num statum reducat. Et quia sol in una die non redit in idem punctum, sed in anno, ideo dies conversus est in annum. Rursus. Quia perfectum remedium est in lege nova, ideo annus multiplicari debet per septem, propter septem dona Spiritus Sancti recuperanda, & propter septem dotes: scilicet tres animæ, & quatuor corporis obtinendas. Huiusmodi autem poenitentia non est omnibus imponenda, nec tamen est infirmanda: sed est insinuanda, ut cognoscatur quam gravis est culpa. hæc Bonaventura. Licet autem pro singulis peccatis criminalibus sit statuta talis poenitentia, debet tamen imponi magis vel minus aspera, prout maioritas vel minoritas criminis cum cæteris circumstantiis hoc exposcit, ut in sequentibus patet. A prædicta namque regula excipiuntur plurimi casus, in quibus propter dignitatem peccantis vel criminis enormitatem imponitur poenitentia maior: aliquando etiam ex variis causis minor. Ad hoc ergo quod Presbyter circa poenitentias disponendo cautius arbitretur, notandi sunt casus, in quibus per canones certa poenitentia imponuntur, quos scilicet canones tenetur Presbyter scire, ut dictum est supra. Sunt autem isti.

¶ Primus est, quod si Presbyter fornicationem fecerit, poenitentiam decem annorum faciat, hoc modo: scilicet, quod sit inclusus, sive à cæteris in aliquo loco remotus: sacco indutus & humi prostratus misericordiam Dei implorans: primis tribus mensibus continuus à vespera in vespere pane & aqua utatur, exceptis Dominicis diebus, & festis præcipuis, in quibus modico vino, pisciculis, & leguminibus recreetur. Elapsis autem sic tribus primis mensibus de illo loco exeat, non tamen in publicum procedat, ne populus in eum scandalizetur. Et per hoc videtur, quod in publico crimine loquitur. Post hoc resumptis viribus aliquantulum, unum annum & dimidium in pane & aqua expleat, exceptis Dominicis & aliis præcipuis festis, in quibus vino, fagine, ovis & caseo poterit uti. Finis sic primo anno & di-

& dimidio, particeps sit corporis Domini: & ad pacem veniat, & ad Psalmos cum aliis fratribus canendos in choro ultimus recipiatur. Ad cornu tamen altaris non accedat, sed minorum ordinum tantum officia gerat: deinde usque ad completionem septimi anni tres legitimas ferias, scilicet secundam, quartam, & sextam, exceptis diebus Paschalibus, qui sunt quinquaginta, in pane & aqua jejundet: secundam tamen feriam uno Psalterio vel denario si sit operarius redimere poterit. Et sic cum septimum annum compleverit, potest cum Episcopo ad gradum pristinum revocare: ita tamen quod in tribus annis sequentibus sine ulla redemptione omni sexta feria in pane & aqua jejundet. Et eadem poenitentia imponenda est presbytero de omnibus aliis peccatis, quæ depositionem inducunt. Probantur autem hac omnia 82. *distinct. presbyter si fornicationem.* quod intelligunt quidam de simplici fornicatione: alii forte melius secundum Ray. de adulterio vel incestu: puta, quia cognovit conjugatam, consanguineam, vel affinem.

¶ Secundus casus est, si presbyter cognovit filiam suam spiritualem: quam scilicet baptizavit, vel in baptismo, vel in confirmatione tenuit, vel quæ sibi confessa fuit, debet poenitentiam agere duodecim annis: & etiam debet deponi, si crimen sit manifestum: & peregrinando quindecim annis poeniteat; & postea monasterium intret tota vita sua moraturus ibidem. Episcopus vero qui talia commisit, poeniteat quindecim annis. Ipsa vero mulier debet omnia relinquere, & res suas pauperibus dare, & conversa usque ad mortem in monasterio Deo servire. 30. *quæst. 1. si quis sacerdos. ex cap. non debet.*

¶ Tertius est, quod quicumque filiam suam spiritualem vel matrem cognoscit, septem annis poeniteat: & similiter ei consentientes. 30. *q. 3. non oportet.*

¶ Quartus est, quod qui contrahit cum aliqua alii desponsata per verba de presenti, ipsa dimissa, quadraginta diebus jejundet in pane & aqua: & sequentibus septem annis poeniteat. *extrâ de spons. duorum. accepisti.*

¶ Quintus est, quod qui cognoverit duas commatres vel sorores, siue uxor vivat, siue non, ad minus septem annis poeniteat, licet plus deberet. 30. *quæst. 4. si presbyter.*

¶ Sextus est, quod qui cognoverit monialem siue devotam, decem annis poeniteat: & similiter ipsa secundum formam traditam. 27. *quæst. 1. de filia. ex cap. devota. in.* In quorum primo cap. dicitur, quod si filia Episcopi, vel presbyteri, vel diaconi post votum solenne contraxerit matrimonium, non admittitur ad communionem, nisi marito defuncto poenitentiam egerit: si autem eo vivente decesserit, & poenitentiam egerit, & communionem petierit, tantum in fine vite recipiet eam. In secundo cap. dicitur, quod devota peccans non est recipienda in ecclesia, nisi peccare desierit, & defunctus egerit poenitentiam decem annis, postea recipiatur ad communionem, & antequam in ecclesia admittatur ad orationem, ad nullius convivium Christianæ mulieris accedat.

¶ Septimus est, de eo qui ignoranter cognoscit duas sorores, vel matrem & filiam, vel amitam & neptem, poeniteat septem annis. Si autem scierit, perpetuo privetur conjugio. 34. *quæst. 1. si quis cum duabus.*

¶ Octavus est, quod qui duxit in uxorem eam quam pollicitus adulterium, poeniteat quinque annis. 31. *q. 1. si qua vidua.*

¶ Nonus est, quod qui contra naturam peccavit, si sit clericus, debet deponi, vel religioni tradi, si corrigibilis appareat, ad perpetuam poenitentiam peragendam. Si vero sit laicus, à cœtu fidelium usque ad condignam satisfactionem debet fieri alienus. *extrâ de excess. pra.*

lat. cleric. Hoc enim vitium majus est, quam cognoscere matrem. 22. *quæst. 7. adulterii.* & hæc August. Adulterii, inquit, malum, vincit fornicationem, vincitur autem ab incestu fornicatio. Pejor enim est cum matre, quam cum aliena uxore concumbere: sed omnium horum pessimum est, quod contra naturam fit, ut si vit membro mulieris non ad hoc concessio voluerit uti hæc Augustinus. Quocunque autem modo tale factum exerceatur, praterquam inter virum & foeminam ordinatè, & in vase debito, vitium contra naturam & sodomiticum judicatur, ut dicit Ray.

¶ Decimus est, quod qui coierit cum brutis, poeniteat plusquam septem annis: & similiter pro incestu. 32. *q. 2. hoc ipsum. ex c. seq.*

¶ Undecimus est, quod presbyter, qui interest clandestinis nuptiis, triennio suspenditur: & si culpa exegerit, gravius puniatur. *extrâ de clandestin. desponsa. cum imbitio.*

¶ Duodecimus est, quod qui votum simplex violaverit, poeniteat tribus annis. 27. *dist. si vir.*

¶ Decimus tertius est, quod qui excommunicatus celebraverit, debet triennio poenitere, & per secundam, quartam & sextam feriam à vino & carnibus abstinere. 11. *q. 3. de his.* De poena verò degradati celebrantis habetur *dist. 50. accedens.*

¶ Decimus quartus est, quod homicida voluntarius sine spe restitutionis deponitur, & poeniteat septem annis. 50. *dist. miror.*

¶ Decimus quintus est, quod homicida casuatis poeniteat quintum ann. & hoc secundum Ray. si culpa casum præcessit: aliter non, nisi forte ad cautelam. *dist. 50. eos. ex duobus c. sequentibus.*

¶ Decimus sextus est, quod si quis fecerit homicidium propter necessitatem evitabilem, poeniteat duobus annis, *distinctione 50. cap. de his clericis.* quæ licet si inevitabilis esset, in nullo sibi imputaretur. 50. *dist. 10. qui a te.* Quod verum est quoad culpam: sed bonum esset, quod poeniteret quoad cautelam, & innocentiam suam ecclesiæ ostendendam, *extrâ de homicid. cap. 2. §. ultimo.* Et secundum Ray. forte distingui potest in homicidio necessario, sicut in casuali, & utrum culpa præcesserit necessitatem, vel non. *Arg. dist. 10. de his not. extrâ de homicid. interfecti.* Sed & si quis per insaniam committat homicidium, non ei imputatur. 3. *quæst. 4. judæas.* quin etiam qui intuitu discipline incaute percutiendo occiderit, deponitur. *extrâ de homicid. presbyterum. 15. quæst. 1. si quis non iratus.* Sed qui ligatum latronem interfecit, deponitur. *extrâ de homicid. suscipimus.* Qui autem latronem occultum occidit, quem vivum comprehendere potuit, quadraginta diebus non intret ecclesiam, & alias poenitere debet. *extrâ eodem tit. cap. 2. ubi de hoc dicitur.* Qui verò paganus vel Judæus occidit, poeniteat quadraginta diebus. *dist. 50. cap. qui verò odii.*

¶ Decimus septimus est, quod matricida poeniteat decem annis secundum formam satis aperte traditam, *trigesima tertia; questione secunda; latronem.* Uxoricide verò gravior poenitentia debet imponi. Talis enim, & qui Dominum occidit, nunquam equitat, nec vehiculo portatur, nec matrimonium contrahit, usque ad decem annos carnes non commedit, nec vinum bibit, & alia quæ habentur *trigesima tertia; questione secunda, admittit. ex cap. 4. quicumque.* Imponitur autem poenitentia major uxoricida: non quia illud peccatum sit gravius istud, sed quia homines proniores sunt ad occidendum uxores, quam matres. Majus enim peccatum est occidere matrem, quam uxorem occidere, ut dicit Bonaventura in quarto sententiarum, & communiter omnes doctores. Guilielmus verò Durandus tenet contrarium in repertorio, pro eo quod uxoricida imponitur poenitentia major. Mihi autem magis placet sententia

tentia aliorum. Sed qualem poenitentiam agere debent, qui filios occidunt? Respon. Aut est certum quod ipsimet scienter interfecerunt, & sic debet eis imponi poenitentia maior quam pro alio homicidio. *Arg. extra, q. d. c. ult. in tex. & gl. de homic. cum juramento. de poenitentia. distinct. 1. aut falsa.* In hoc tamen casu vir uxorem recuperat, quam coactus abjuraverat, & ipsa poenitentiam agit secundum arbitrium Episcopi: ita quod si habet alios filios pacifice gubernare possit eos uxor. *extra, eod. intelleximus.* quod si virum non habet, induci debet ut intret religionem: ad quod si non potest induci, tutius est ei dare licentiam nubendi, ut *ext. eod. veniens.* Et hoc quando timetur de incontinentia, alias non, ut *pater 31. quasi. 2. in adolescentia.* Et si pater sit clericus, ab officio altaris debet perpetuo abstinere, & ei gravior quam laico, non tamen publica (nisi veniat in publicum) poenitentia debet imponi, ut *extra, de poeniten. questum.* Aut certum est, quod non interfecerunt sponte, nec in culpa fuerunt, sed casu fortuito contingit: & sic de stricto iure in nullo tenentur. *Arg. extra, de homic. ex literis. 2. c. Ioannes & c. ult.* Nisi velint ad cautelam poenitere. In dubio tamen presumitur, quod non hoc ex certa scientia, sed potius ex incuria provenierit, *extra, de praesumpt. asserte.* Aut certum est, quod non exhibuerunt omnem diligentiam quam potuerunt & debuerunt: & sic culpa praecessit casum. Et si sit gravis culpa, ut si posuit puerum in medio utriusque, secundum arbitrium poenitentiarum, imponitur poenitentia quinque vel septem annorum. *so. dist. si qua fecerit. c. c. seg. & c. si quis sponte.* occulta, si sit occultum: publica, si sit publicum: & maior, si in lecto suffocetur, quam si in cunis: & maior Presbytero Graeco, quam laico, ut habetur *extra, de poenit. questum.* Et licet dispensetur quoad poenitentiam, quae est arbitraria, ut dicitur ibidem: non tamen quoad ordines propter homicidium, quod est delictum enorme & indispensable, *distinct. so. miror.* Si autem culpa, quae praecessit casum, sit levis, ut si posuit puerum in eodem lecto: longe tamen a se: imponitur poenitentia trium annorum. Secundum hoc intellige illud *extra eod. de infantibus.* Monendi ergo sunt parentes, quod tam tenellos secum in uno non collocent lecto, ne qualibet negligentia interveniente opprimantur & suffocentur, ut *2. q. 5. consuluisti.* Et hoc modo distinguit Host. & Ber. *extra, de infantibus.* Quid de illis qui filios vel servos suos infantes, vel etiam adultos languidos relegate pietate exponunt, id est, extra se ponunt ante ecclesias, ut aliqui moti misericordia colligant eos? Respon. Tales graviter peccant: quia cum ignoretur saepe constantiunitas expositorum, contrahere possent matrimonium cum sorore vel consanguinea: ideo exponens tenetur de hoc peccato poenitere, & est puniendus sicut expositus, si scienter cum tali contraheret, puniretur. *extra, de poen. officii. secundum Hostien.* Talis enim secundum Rayn. est tanquam homicida iudicandus, qui hominem sibi ita conjunctum periculo mortis exponit. Consideratis tamen circumstantiis, & utrum ob hoc mors secuta fuerit, vel non fuerit, poenitentia moderanda erit. Erunt autem tales irregulares, secundum Ray. si mors inde sit secuta: quia scilicet fuerunt in culpa eos exponendo, vel alimenta negando. Tamen secundum Ro. si in nulla culpa fuissent, quia forte nec eleemosynas quaerendo, nec aliter eos alere possent, irregulares non essent, nec peccarent.

¶ Decimus octavus est, quod qui Presbyterum interfecit, poeniteat duodecim annis. *extr. de poeniten. & remissi. cap. 2.* De poenitentia vero ejus qui occidit monachum, vel clericum, subdiaconum, vel diaconum, habetur *17. q. 4. qui occiderit.* De poenitentia autem ejus qui machinatur in mortem domini sui, vel in regimen ejus, habetur *23. q. ult. si quis.*

¶ Decimus nonus est, quod qui injuste alium ad mor-

tem accusat, quadraginta diebus in pane & aqua per septem annos jejuneat & poeniteat: & hoc si accusatus sit occisus. Si autem tantum membrum perdiderit, triennio poeniteat. *extra, de accus. accusasti.* Hostien. vero & Ioan. de Deo in jejunando intellexerunt, quod primus poeniteat per septem annos, quolibet anno jejunando quadraginta diebus in pane & aqua, secundus vero per tres annos. G. vero Duran. intellexit prout litera magis sonat, scilicet quod primus jejunabit quadraginta diebus in pane & aqua, siue continue, siue interpolate: & per septem annos jejunabit & poenitebit: non tamen in pane & aqua, sed ad arbitrium Presbyteri: secundus vero per tres Quadragessimas, prima ante natalem Domini, secunda ante Pascha, tertia ante Sanctum Joannem, has enim instituit B. Petrus, ut habetur in chronicis. Jejunabit autem tunc in pane & aqua. probantur haec secundum Host. *22. q. 5. c. 1. 2. & 3.*

¶ Vigesima est, quod perjurus quadraginta diebus in pane & aqua jejuneat, & septem annis sequentibus poeniteat, & semper debet esse in poenitentia, scilicet interiori. *6. q. 1. quomodo.*

¶ Vigimus primus est, quod qui compulsus conditionaliter a domino scienter pejerat, si liber sit, quadraginta diebus in pane & aqua, & hoc secundum gloss. intellige vel continue vel interpolate, poeniteat septem annis sequentibus, non tamen in pane & aqua, ut dicit gloss. Si vero servus sit ejus, qui eum coegerit, tribus Quadragesis & legitimis feriis, scilicet, 2. 4. & 6. 22. q. 5. qui compulsi.

¶ Vigimus secundus est, quod qui pejerat in manu Episcopi, vel in cruce consecrata, poeniteat tribus annis. Si vero in cruce non consecrata, uno anno. Qui vero coactus & ignorans ignorantia juris, & postea cognoscit, poeniteat tribus Quadragesis, 22. quasi. 5. c. 2. Qui vero coactus pro vita redimenda, vel qualibet causa vel necessitate pejerat (quia corpus plus quam animam dilexit) tribus Quadragesis poeniteat. *eod. q. 5. c. si quis coactus.* Alii inducunt tres annos, & unum ex his in pane & aqua.

¶ Vigimus tertius est, quod qui falsum scienter jurat, vel alium jurare cogit, diebus quadraginta poeniteat in pane & aqua: & septem sequentibus annis nunquam sit sine poenitentia, scilicet interiori. Alii etiam si consens fuerint, similiter poeniteant. 22. quasi. 5. si quis coactus.

¶ Vigimus quartus est, quod qui mensurat in falsa mensura, 30. diebus in pane & aqua jejuneat. *extra de contrah. empt. ut mensura.* De poena vero falsarii literarum, habetur *extra, eod. ad audientiam. & c. dura. & c. ad falsarium. & de verb. sig. novimus.*

¶ Vigimus quintus est, quod qui frangunt poenitentiam solennem, siue redeundo ad crimina priora vel similia: siue redeundo ad negotiationem vel militiam secularem, quae sibi fuerant interdicta: sola inter ecclesiam fidelibus oratione junguntur, a communione suspenduntur, a catholicorum convivio separantur, & poenitere debent decem annis, & communicent in fine vitae. 33. q. 2. de his vero. & de poen. dist. 5. si quis vero.

¶ Vigimus sextus est, quod qui canit missam, & non communicat, debet uno anno poenitere, & interim missas non cantare: de consecr. dist. 5. relatum.

¶ Vigimus septimus est, quod Presbyter, qui mortuum clericum involvit in palla altaris, poeniteat decem annis, & mensibus 5. diaconus vero triennio & dimidio. de consecr. dist. 1. nemo per ignorantiam.

¶ Vigimus octavus est, quod qui committit sacrilegium, ecclesiam violando, vel christum sive calicem sacrum polluit manibus, accipit, vel similia sacrilegia committit, poeniteat septem annis. Primo anno extra coemiterium quod violavit, consistat, secundo anno ante fores ecclesiae, tertio in ecclesia: & in hoc triennio car-

nes non comedat, vinum non bibat nisi in Pascha vel Natali, non offerat, nec communionem accipiat, quarto anno communicabit; & in illo & in 5. & 6. & in 7. tribus feriis carnis & vino abstineat jejunando. 12. q. 2. *de monachis*. Combuens autem ecclesiam, quiddecim annis poeniteat, & eam restituat. 17. q. 4. 5. *si quis in versu majus*. De poena vero raptoris five furis rei ecclesiastica, & de poenaliis & effraCTORIS clericis quam laici habetur ead. *quæst. 1. peccata. & cap. si quis clericus*.

¶ Vigessimus nonus est, quod si parentes frangunt sponsalia filiorum, à communione triennio separentur; & similiter sibi si sint in culpa: si tamen filii secundum promissionem factam contraxerint, excusantur utique; scilicet quoad poenam ecclesiam, sed non quoad reatum, ex quo dederunt operam in contrarium. 31. q. 3. *si qui parentum arguunt de peccatis. dist. 1. si cni*.

¶ Trigesimus est, quod qui blasphemaverit publice Deum, vel aliquem Sanctorum, & maxime beatam Virginem, illi debet Episcopus hanc poenitentiam injungere: scilicet ut septem diebus Dominicis præ foribus ecclesie in manifesto, dum missa cantatur, existat, & ultimo illorum dierum Dominicorum pallium & calceamenta deponat, & corrigiam ligatam circa collum habeat, & septem præcedentibus sextis feriis in pane & aqua jejunet, ecclesiam nullatenus ingressurus: & quolibet prædictorum dierum tres pauperes, vel duos, vel saltem unum reficiat, si potest: & si non potest, hac poena in aliam commutetur: quod si tenuerit agere omnia supradicta, interdicitur sibi ecclesia, & in morte privetur ecclesiastica sepultura. *extra, de maledictis. utrumque*. Item blasphemus si dives fuerit, 40. alioquin 30. vel 20. & si ad hoc non sufficit, quinque solidorum usualis moneta poena multetur, nullamque misericordiam in hoc habiturus, ut dicitur ibidem: scilicet quin solvat quinque solidos: quod si non habet, currat per civitatem, vel commutetur in poenam aliam temporalem. Hæc autem poena solvitur ei, qui condemnatur: id est, potestati seculari, hanc enim poenam temporalem præcipit Papa imponi per potestatem temporalem: quod si neglexerit, per Episcopum præcipitur cogi, hæc Host. habet autem prædicta poena locum secundum Goffr. cum quis blasphematur non ex ira, vel ebrietate, vel dementia: quia tunc cum eo mitius ageretur. 9. q. 3. *si quis iratus. & innotandum*. Secundum vero Hostien. hæc poena est specialiter inducta contra eos qui Deum blasphemant ex ira. Non enim aliquis de Levi blasphematur Deum, nisi iratus. Tanta tamen posset esse iracundia, quod equipararetur dementia: & tunc illud quod dicit Goffr. locum posset habere. hæc Hostien.

¶ Quid si quis juret per caput, vel per ventrem, vel per corpus, vel capillum? Respondet Host. quod si faciat hoc affirmando vel jurando, non habet locum hæc poena, scilicet est si faciat hoc detestando vel vituperando, licet iratus. Item secundum Goffr. & Host. hæc quæ dicitur de poena temporalis, sunt iudice pro tribunali sedentis. In iudicio autem animæ Presbyter discretus molliendo rigorem dispensare poterit ex causa circa poenam spirituales superiorem. 25. q. 6. *poenitentibus. hæc Host.* Item blasphemus clericus, maxime Presbyter, cogitur ad veniam postulandam: quod si noluerit, degradetur. *dist. 46. clericus*.

¶ Notandum verò quod blasphemus secundum leges est decapitandus, ut in auct. ut non lucci. contra mat. circa medium. colla. 6. Secundum vero canonem antiquum clericus erat degradandus, & laicus excommunicandus. 22. q. 3. *si quis per capillum*. Hodie verò laicus ager poenitentiam supradictam, scilicet illius canonis, statumque, & hoc si publice blasphemavit. Si enim occulte, non poenitebit publice, ut puto. Clericus verò hodie est corrigendus, poena arbitraria & occulta, non illa quæ est publica. Clericus enim publice non debet poe-

nitere. Si autem rebellis fuerit, vel sæpius hoc commiserit, locum habet poena legis, scilicet ut laicus decapitetur in foro civili, & in canonico anathematizetur, id est, ecclesie ingressus sibi interdicitur, & in morte privetur ecclesiastica sepultura. Clericus vero degradetur. hæc Host. de maledictis.

¶ Trigesimus primus est de Presbytero, qui revelat confessionem, quod de iure a quo debet deponi, & omnibus diebus vite suæ ignominiosus peregrinari, de pan. dist. 6. sacerdos.

¶ Trigesimus secundus est, quod qui in dicendis horis canonicis & aliis officiis divinis discrepat à consuetudine propriæ metropolitane ecclesie, 6. mensibus privatur communionem, si hoc accidit ex contemptu. 17. dist. de his.

¶ Trigesimus tertius est, quod Episcopus, qui ordinat sine iusta causa clericum invitum aut reclamantem, vel penitus invitum, absolute suspenditur anno uno. 74. dist. cap. 1.

¶ Trigesimus quartus est, quod Episcopus, qui correctionem de venditione ministeriorum dissimulat, duobus mensibus: Presbyter 4. Diaconus 3. Subdiaconus & ceteri ad arbitrium iudicis poenitere debent. 1. *quæst. 1. quidquid invisibilis*.

¶ Trigesimus quintus est, quod sortilegus 40. diebus poeniteat. *extr. de sortileg. requisitis*.

¶ Trigesimus sextus est, quod qui videt in astrolabio, poeniteat duobus annis, *extr. de sortileg. ex tuarum*.

¶ Trigesimus septimus est, de stilla sanguinis altaris cadentis super terram, vel aliquid aliud propter negligentiam Presbyteri, debet Presbyter poenitere 40. diebus. Si cecidit super pallio altaris, poeniteat quatuor diebus. *de consec. dist. 2. c. si per negligentiam*.

¶ Trigesimus octavus est, quod si aliquis evomit Eucharistiam propter ebrietatem & voracitatem, si laicus, poeniteat 40. diebus. Si clericus, vel monachus, vel Presbyter, vel diaconus, poeniteat 70. diebus. Si Episcopus, poeniteat nonaginta diebus. Et debet vomitura comburi, & iuxta altare collocari. Si verò causa infirmitatis evomuerit, septem diebus poeniteat, *de consec. dist. 2. c. si qui propter ebrietatem*.

¶ Trigesimus nonus est, quando mus corrodit vel comedit corpus Christi, de poenitentia hujus casus inquire ubi sit notata. *de consec. dist. 2. circa fin.*

¶ Quadragessimus est, quod qui domum vel aream voluntarie succendit, sublata vel incensa omnia restituat, & tribus annis poeniteat. *extra, de injur. si qui domum*. Canon tamen dicit, quod si ex odio vel invidia hoc fecerit, excommunicari debet, nec absolvi donec satisfecerit, & juraverit quod ignem de cætero non apponet. Imponitur autem sibi ut Hierosolymam, vel in Hispaniam vadat, in Dei servitio anno integro ibi moraturus. Si quis autem Archiepiscopus vel Episcopus hoc relaxaverit, damnum restituat, & ab officio episcopali per annum abstineat. 23. *quæst. 8. pessima*. Hodie autem postquam sunt denunciati, non possunt citra sedem Apostolicam absolvi. *extra, de sentent. excommunicat. nonos*. Imò text. loquitur de incendiariis indistincte, postquam sunt publicati. Et Ber. hoc idem dicit expressè, & Gratianus *extra, de sentent. excommunicat. quicumque*, & Goffred. licet Ro. contrarium dicat: Secundum autem leges, qui in civitate data opera incendium fecerit, si sibi humilis, subjicitur beatis: si sit in aliquo gradu, decapitatur, vel in insulam relegatur. *ff. de incendi. cum naufragi. fin.* Qui verò alibi ut in villis vel castris remissis ibidem ad eas positas combustum sit, hoc dolo fecerit, comburitur. Et hoc intelligendum secundum Hostien. si sit humilis: Si autem hoc ex sua negligentia contigerit, refarciat damnum, vel si minus idoneus sit, parum vel leviter castigetur. Et nomine adium omne edificium continetur, ut ibidem dicitur. *l. 1. qui adeo*.

¶ Quadagesimus primus est, quod qui dederit vel acceperit communionem ab hæretico, & nescit hoc esse prohibitum ab ecclesia, & postea intelligit, pœniteat uno anno. Si autem scivit & neglexit, pœniteat decem annis, vel secundum quosdam septem, vel secundum alios, quinque. Qui verò permittit hæreticum missam celebrare in ecclesia catholica pro ignorantiam juris, pœniteat quadraginta diebus. Si pro reverentia ejus, per annum pœniteat. Si pro damnatione ecclesie catholice, & pro consuetudine Romanorum, projiciatur ab ecclesia sicut hæreticus, si sit impœnitens: alioquin pœniteat decem annis. Si autem relicta ecclesia ad hæreticos transierit, & alios ad hoc induxerit, pœniteat duodecim annis, tribus extra ecclesiam, septem inter audientes, duobus extra communionem: & sic duodecimo anno communionem sive oblationem percipiat, 24. q. 1. si quis dederit.

¶ Quadagesimus secundus est, quod patronus, qui res ecclesie dilapidat, uno anno pœniteat. 16. q. 1. cap. filius.

¶ Quadagesimus tertius est, quod qui domum suam magicis & incantatoribus lustrat, vel aliud facit, & qui ei hoc consilium annis quinque pœniteat. 16. q. 5. qui devinatos. Et cap. non liceat.

¶ Quadagesimus quartus est, quod qui pacem cum proximo suo non facere jurat, anno uno pœniteat, & ad pacem redeat. 22. q. 2. qui sacramento.

¶ Quadagesimus quintus est, quod pro perjurio, adulterio, homicidio dantur pro pœnitentia regulariter septem anni, & similiter pro fornicatione: licet non ita aspera pœnitentia injungatur. 22. q. 1. predicandum. 33. q. 1. hoc ipsum & 4. seq.

¶ Quadagesimus sextus est, quod qui scienter rebaptizatur, septem annis pœniteat, & feria quarta & sexta in pane & aqua jejunando tres quadagesimas faciat, & hoc si fecit pro hæresi introducenda. Si autem pro munditia, id est, pro salute corporis obtinenda, ut extra, de apostasia, capitulo 2. tribus annis pœniteat. de consecrat. distinctione 4. qui bis. & talis, qui baptizatur, vel confirmatur, fit de foro ecclesie, & cogitur fieri irregularis distinctione 4. dist. 84. dist. 85. De poena autem talium habetur de consecrat. dist. 4. eos. Cujus capituli sententiam pratermitto gratia brevitatibus.

¶ Quadagesimus septimus est, quod qui uxorem adulteram cognoscit antequam pœniteat, tres ann. pœniteat, 21. q. 1. si quis. Qui verò cognoscit eam pœnitentem ante pœnitentiam peractam, pœniteat duobus annis. eadem questio. si quis primo. Quomodo verò pœnitentia injungenda sit mulieri partum alterius supponenti, vel etiam de non suo viro concipienti, habetur extra, de pœnitent. & remissio. officii.

¶ Ad regulas igitur prædictas inspiciendo potest studiosius indagator procedere ad pœnitentias pro diver-

sis criminibus secundum canones imponendas: & ex causa consideratis circumstantiis, ut dictum est supra, moderari poterit eas. Et licet ab ipso omnes circumstantie sint diligenter attendendæ, principaliter tamen qualitates personæ, & præcipue utrum sit persona obnoxia alicui aliquo vinculo servitutis. Nam circa tales personas cavere debet pro posse Presbyter, ne talem pœnitentiam eis imponat: per quam illis quibus sunt astrictæ præjudicium fiat, maxime circa conjugatos: unde si servus sit, & timore peccaverit, obediens domino suo in atrocioribus, est mitius puniendus, 22. questio 5. qui compulsi, obedire tamen non tenebatur in talibus. 11. questio 3. si dominus. Si autem voluntarie peccaverit, corpore punietur etiam acrius quam alius, 24. questio 1. qui contra pacem. Nec est servo injungenda peregrinatio, per quam dominus ejus, qui non est in culpa, illius servitio defraudetur. extra, de sentent. excommunic. relatum. Si verò liber sit, tota pœnitentia canonis, si potest facere, debet imponi. 16. quest. 1. sacerdos pœnitentiam. Sed ex causa poterit eam Presbyter moderari.

¶ Considerandum etiam erit utrum sit persona nova in fide: ipsa novus in fide minor debet etiam pœnitentia imponi. extra, de pœnitent. & remissio. Deus qui. Et similiter considerandæ erunt aliæ personarum circumstantiæ, de quibus ad præsens super se deo gratia brevitas.

¶ Sciendum autem quod in foro pœnitentialem dicuntur legitimæ feriæ secunda, quarta, & sexta. distinctione 11. Presbyter de consecrat. distinctione 3. jejunia. Aliqui tamen ut dicit Rom. pro secunda feria ponunt Sabbatum.

¶ Insuper notandum est, quod si pœnitentia in pane & aqua imponatur non habenti panem, potest loco panis leguminibus & pisciculis vesci: & etiam aliis, si necessitas illud requirat. extra, de pœnitent. & remissio. licet. in text. & gloss. alias non licet.

Notandum etiam secundum Joannem, si pœnitentia sit imposita à canone, liberatur quis à jejunio dando denarium, vel legendo psalterium propria auctoritate. Innocentius verò dicit, quod jejunia necessaria, ut quatuor temporum, & hujusmodi, non possunt redimi nisi sub rationabilis causa: voluntaria verò redimi possunt etiam sine auctoritate superioris.

¶ Ad hoc etiam nota, quod ubi imponitur pœnitentia aliquot annorum sive quadagesimarum, nec additur quomodo quis debet pœnitere, hoc relinquitur arbitrio Presbyteri, cum pœnitentiæ sint arbitrarie, ut dictum est supra. ipse enim Presbyter arbitratibus eam per ferias legitimas faciendam, secundum canones. 50. distinct. de his clericis. extra, de homi. cap. 2. & in multis aliis juribus. Et sic intelligitur illud, extra, de accus. accusasti. & de spons. dilectum. & similia.

EXPLICIUNT CANONES POENITENTIALES.